

У зграйці маленьких рибок вона була найвеселішою і наймоторнішою.

— Не запливай далеко,— казала мама,— там часто гуляє стара зубаста щука, вона з'їсть тебе!

Рибка мотала хвостиком і відповідала:

— А я від зубастої щуки втечу!

— Не підпливай до того берега,— знову попереджала мама, — там рибалки ставлять свої ятері. Потрапиш у них — і кінець!

— Не потраплю! — заперечувала рибка і пливла аж до того берега.

— Не визирай з води! — хвилювалася мама,— тебе схопить качка і з'їсть!

— А мені цікаво на все поглянути! — сміялася рибка.

— Ох, яка ти в мене неслухняна! — зітхала мама.

А рибка насправді не була неслухняною — вона просто була цікавою до всього і зовсім не боязкою. Ні щуки не боялась, ні качок, ні чайок, що літали над водою, ні ятерів, що розставляли рибалки. Вона любила підпливати до верби на тому березі. У верби було гнучке тонке гілля з довгими вузькими листочками. Вона схиляла гілля аж до самісінької води, і коли вода була спокійна — верба вся відбивалася в ній, гнучка і красива. Там ще ріс очерет, на ньому часто сідали маленькі пташки очеретянки. Пташки були дуже балакучі, усе б щебетали-співали. Там, на березі, гуляли інколи великі птахи — журавлі і чаплі. Чаплі могли теж схопити рибку, як і чайки, але рибка все ж таки любила підпливати до

берега і слухати, про що розповідають пташки. О! Їм було про що розповісти. У них були крила, і вони скрізь літали. Багато пташок відлітало на зиму далеко-далеко в теплі краї. От було чого послухати!

— А я буду завжди плавати в цій річці! — думала рибка.

Маленька очеретянка, як навмисно, сказала вербі:

— Яка гарна маленька рибка плаває! Зовсім золота! От тільки шкода, що вона не співає і не літає — як ми!

— Звичайно, шкода! — рибка роззявляла весь час свій ротик, але співати, як пташка, ніяк не могла. Це вона тільки дихала водою, як ми повітрям.

Їй теж ця пташка подобалася. Вона завжди так весело співала і теж літала по всіх усядах, хоч і була маленька. Вона розповідала про степи, де не було зовсім річок, про море, де так багато води, що берегів не видно, про ліси, які і взимку стоять зеленими.

— Мамо, — скаржилася рибка матері, — ми завжди тут і житимемо, в цій річці? Ти б послухала тільки, де не побували пташки.

Та мама образилася на це зауваження. Вона, правда, не літала і не співала, як пташка, але хіба не вона з своїми подругами жила у великому морі і плавала там, де хотіла? Щороку, незважаючи ні на що, проти хвиль, проти течії піднімалася вгору по річці, щоб тут, десь у затінку між камінням, покласти ікру, з якої викльовувалися потім маленькі рибенята, з якої виклюнулась і ця неслухняна, непосидюча дочка — золота рибка. Та нічого, мине час, вона підросте і з усією молоддю і з старшими рибами спуститься знову в устя річки, там набереться сил і попливе з усіма в море, а навесні знову повернеться сюди. Так було вже багато років, так повторювалося все життя. І передавався від батьків до дітей шлях з моря

і до моря. Адже й пташки літають своїми певними, відомими їм шляхами там, під хмарами, і повертаються знову в знайомі місця.

Справді, минули жаркі літні дні, і багато пташок збиралося відлітати у вирій.

Пташки прощалися з річкою, з лісом. І навіть маленька очеретянка, яка все літо весело цвірінчала, зараз сумно казала вербі:

— Мені шкода кидати тут золоту рибку. Я звикла співати і дивитися, як вона грається у воді. Добре, коли вона засне на всю зиму, як жаби. Повесні ми тоді знову побачимося.

Але верба хитала гіллям, шелестіла листям — вона знала, що ці рибки уже попливли. Тільки куди? Вони ніколи про це не розповідали.

А вони рушили далеко-далеко іпливли глибоко у річці, так що маленька золота рибка, яка вже не здавалася такою золотою, бо сонячний промінь не золотив її, тільки чула шум пароплавів та стрекотання моторок.

А маленька очеретянка з своєю зграєю теж пролетіла дуже високо, і їй, звичайно, не видно було риб, що пливли у річці, бо й сама широка річка з їхнього надхмарного шляху здавалася вузьенькою синьою стрічкою.

Риби спочили в усті ріки, підросли, підгодувалися і випливли у море. От де були хвилі! От де гуляли вітри!

Здається, з усього світу прилітали вони сюди, і теплі, і холодні, і сердиті, і лагідні. Багато їх було, різних, і у кожного свій норов, але найлютіший, казали, був вітер-суховій. Він бешкетував і влітку, і взимку на степах, а на море не хотів літати.

Ще до моря стікалось багато річок — і хвильки в усіх річках були веселі, привітні, все гомоніли і навперебій хотіли розповісти, де вони плавали, що вони бачили.

— Чи ви чули новини? Чи ви чули новини? — дзюрчали хвильки. — Ми з нових річок, ми перші пропливли степами, і суховій нас боїться.

— З яких це таких нових річок? — дивувалися риби. — Споконвіку одні і ті ж річки течуть по землі.

— Так, мабуть, то несправжні річки, — додавали інші.

— Справжні, справжні, — загомоніли ображені хвильки,— ми течемо, і пароплави по цих річках плывуть і човни, і на берегах уже ліси ростуть.

— А риби? — спитали риби. — А риби у тих річках є?

І хвильки тоді загомоніли тихіше:

— Ми плывли першими і риб ще не бачили.

— Що ж то за річки? — презирливо мовили риби.

А вітри, родичі суховію, зраділи і зашуміли.

— Не будуть річки без риби! Що це за річки! Їм буде нудно. Вони посохнуть від нудьги.

І маленькій золотій рибці стало шкода річок, про які так весело розповідали хвильки. Адже ще й очеретянки казали про якісь сухі безводні степи, а тепер, коли там попливли річки і все ожило, невже через них ріки посохнуть?

— Не може того бути! Не може того бути! — вже зовсім тихенько шепотіли хвильки. — Суховій не вірив, що й річки викопують, а прийшли люди, і машинами вирили землю, і випустили нас з великих рік, з підземних глибин, з глибоких джерел, і нам тепер весело на волі, і ми дощами, снігами знову повернемося в наші молоді річки, а за нами течуть інші, і нема нам ні кінця ні краю.

— А риби? — спитала золота рибка.

— Будуть і риби,— дзюрчали впевнено хвилі,— коли зробили річки, то й це зроблять.

— Я попливу в нову річку,— вирішила про себе золота рибка. — Хай мама не хоче і сестри не хочуть і пливуть назад, а я попливу туди. Звичайно, шкода, що я не зустріну милої очеретянки і вона вже не розкаже, що вона бачила цього року. Але хвильки так розповідають, що просто шкода річки. А по-друге, цікаво побувати першій у новій річці!

Батьки і слухати не хотіли про якісь там нові річки — тільки-но настала весна, як вони великою зграєю полинули знайомою дорогою. А смілива і цікава до всього маленька рибка попливла невідомим шляхом. Правда, їй ніде не стрічалася ні зубаста щука, ні розбишаки-окуні. Не бачила вона і рибалок на березі — що б вони тут робили? їй не стрічалася ні маленька черва, якою риби годувалися, ні рачки, — нічого, що вона звикла їсти, і взагалі, самій було дуже сумно. Та рибку побачив сонячний промінь і, мабуть, щоб розвеселити, пригрів її, і вона знову здавалася золотою, і хвильки, які текли назустріч, бо вона пливла проти течії, — усі ласкаво гомоніли.

— Рибка! Дивіться! Перша рибка пливе назустріч нам у річці! Здрастуй! Привіт тобі! Привіт! Яка гарненька! Яка золота!

І передавали одна одній:

— А в нашій річці з'явилася золота рибка!

Вона підпливла до поверхні і побачила: на березі зеленіють молоді ліси, і тоненькі деревця простягають вгору гілки, вкриті бруньками, і кличуть пташок, що повертаються з теплих країв.

— Я зупинюся тут перепочину! Який гарний молодий лісок! — І маленька очеретянка спустилася на кущик коло річки, почистила дзьобик, весело заспівала, оглянулась навколо і раптом побачила у воді золоту рибку.

— Золота рибка! Здрастуй! Ти тут! Ну, так і я лишуся жити тут гніздечко. Бачиш, скільки кущів і дерев насадили, щоб я тут жила і співала!

— А я припливла сюди, щоб річка не занудьгувала і не висохла від нудьги, — хотіла сказати золота рибка, та в цей час щось загуркотіло, зашуміло вгорі — пташка сховалася у кущі, а рибка глибше пірнула у воду і навіть заплющила очі — хоча нічого страшного для них не було. То знизився літак. З літака вийшли люди, винесли великі баки і перевернули їх в річку. Подумайте, в тих баках були живі, дрібні рачки, черва. Хто ж це розповів людям, що золота рибка зголодніла?

А коли рибка відкрила очі, вона побачила: її батьки і інші риби пливли до неї.

— Нічого не розумію, нічого не розумію, — казала схвильована мама, — нас піймали, кудись кинули, а тепер знову у воду. Що ж, доведеться жити тут! Вода як вода — звичайнісінька річка! Ох! І ти, моя неслухняна дочко, тут! Так це, мабуть, для нас зробили нові річки, щоб нас щуки не хапали!

А золота рибка раділа і була дуже горда, що вона перша припливла в нову річку.

А на березі стояли люди — ті, які привезли сюди рибу, щоб водилася вона і в нових річках, і в нових каналах. Вони, звичайно, нічого не знали про золоту рибку і про її пригоду.

Але вони добре знали, для кого ці нові річки задзюрчали і молоді ліси зашуміли.

І ви знаєте, правда?